

Kloof in Alkmaar

TUSSEN PAPIER EN PRAKTIJK

De gemeente Alkmaar kwam samen met Werkendam, Pekela en Veendam als de sociaalste uit de FNV Lokale Monitor 2018. Deze monitor brengt tweejaarlijks het sociaal beleid van gemeenten in kaart. Tijdens een debatavond van Lokaal FNV Alkmaar over het rapport werd echter ook een kloof tussen beleid en praktijk duidelijk.

TEKST PIEN HEUTS BEELD MARTIN DE BOUTER

Elke twee jaar toetst de FNV het sociaal beleid van gemeenten (zie kader). Gemeenten kunnen punten scoren op onderwerpen als werken zonder loon, uitstroom uit de bijstand, armoedebeleid, beschut werk, jeugdhulp en huishoudelijke zorg. Vergeleken met 2016 was er in 2018 minder sprake van verplichte tegenprestaties, zijn de wachttijden voor uitkeringen teruggebracht en wordt vaker getoetst op verdringing.

PRIJSWINNAARS

De gemeente Alkmaar scoort vooral goed op de snelheid waarmee uitkeringen of automatische voorschotten worden verstrekt: dat gebeurt binnen veertien dagen. Ook hanteert Alkmaar een inkomensgrens van 120 procent van het sociaal minimum om voor voorzieningen in aanmerking te komen. Ruim 80 procent van de gemeenten hanteert een grens van 110 procent. Prijswinnaar Pekela is vooral sociaal omdat de deelnemers aan beschut werk een vast contract biedt. Ook experimen-

teert Pekela, net als Veendam, met regelarme bijstand. Werkendam, de vierde winnaar van de aanmoedigingsprijs, heeft de wachttijd voor de schuldhulpverlening weten terug te brengen tot ongeveer acht dagen. Alle vier gemeenten hebben bovendien het budget voor bestrijding van armoede onder kinderen volledig besteed.

KLOOF

Op een avond in april, terwijl Ajax in de kwartfinale van de Champions League tegen Juventus speelt, discussiëren in Alkmaar zo'n zestig FNV Leden over de monitor 2018. Wethouder Paul Verbruggen (PvdA), die onder andere armoedebeleid en de Participatiewet in zijn portefeuille heeft, is blij met de aanmoedigingsprijs. Maaïke Zorgman, bestuurder bij FNV Uitkeringsgerechtigden, had hem echter al gewaarschuwd dat er een wereld van verschil kan zitten tussen de door ambtenaren ingevulde vragenlijsten en de beleving van uitkeringsgerechtigden. En dat blijkt deze

'Waarom laat je mensen al na een half jaar vallen?'

avond ook. Zo komt Alkmaar als sociaal uit de bus omdat er geen uitkeringsgerechtigden zonder loon zouden werken, maar de aanwezigen in de zaal herkennen dat beeld niet. 'Ik ken mensen die zonder loon in het distributiecentrum van de Action werken', zegt een vrouw. 'Ik moest voor een proefplaatsing in de ICT zelf de cursus betalen', roept een man die vanwege zijn koophuis geen bijstandsuitkering ontvangt. 'En dan moest ik de eerste maanden ook nog gratis werken, zonder uitzicht op een contract.'

PREMIE

'Wij vinden als college dat werken moet lonen', reageert wethouder Verbruggen. 'Daarom geven we uitkeringsgerechtigden die werken een premie, afhankelijk van het aantal

gewerkte uren.' 'Dat zien wij als werken zonder loon', werpt Maaïke Zorgman tegen. 'Als je productieve arbeid verricht, heb je een arbeidscontract en verdien je het geldende (cao)loon, bouw je pensioen op en ben je verzekerd tegen werkloosheid en arbeidsongeschiktheid. Met een premie blijf je gewoon een uitkeringsgerechtigde met werk, maar zonder de erkenning dat je werknemer bent.' Ook over proefplaatsingen zijn ze het niet eens. Volgens Verbruggen zijn die bedoeld om te kijken of het klikt tussen werkgever en werknemer. Maar, zegt Zorgman, daar heb je gewoon een betaalde proeftijd voor.

DRAAIDEUR-CONSTRUCTIES

Een ander onderwerp in de monitor is hoe gemeenten de duurzaamheid van de uitstroom uit de bijstand volgen. Halte Werk, het samenwerkingsverband van de sociale diensten in Heerhugowaard, Alkmaar en Langedijk, scoort hier laag op omdat het mensen minder

MARTIN STEMPPER, REGIEVOERDER SOCIALE ZEKERHEID IN DE GEMEENTE ALKMAAR, KRIJGT DE AANMOEDIGINGSPRIJS OVERHANDIGD VAN KITTY JONG, VICEVOORZITTER VAN DE FNV.

dan zes maanden volgt. De FNV vindt een volgperiode van een jaar minimaal om te kijken of er echt sprake is van duurzame uitstroom. Paul Verbruggen: 'Ik heb een beperkt aantal ambtenaren. Die geven de prioriteit aan het begeleiden en ondersteunen van mensen. Bovendien moet je mensen los durven te laten.' 'Waarom laat je mensen al na een half jaar vallen?' roept een man boos. 'Hoe langer je in de bijstand zit, hoe langer je hulp nodig hebt.' Maaïke Zorgman wijst op het belang van monitoren. 'Het komt vaak voor dat uitkeringsgerechtigden aan het werk blijven zolang ze goedkoop zijn en premies voor werkgevers opleveren om daarna weer op straat te worden gezet. Met deze draaideurconstructies schieten mensen niets op.'

'Alsof je openbaar bezit bent, een nummer, zonder recht op privacy'

Als Verbruggen aangeeft dat Halte Werk er alles aan doet om mensen te laten participeren en maatwerk te leveren, vertelt een vrouw dat ze - volledig arbeidsongeschikt - vrijwilligerswerk wilde gaan doen. 'Ik kreeg te horen dat als ik in staat was vrijwilligerswerk te doen, ik ook betaald werk kon accepteren.'

ZWARTBOEK BEJEGENING

Een ander pijnpunt dat uitkeringsgerechtigden opwerpen, is de bejegening. Uit de monitor

bleekt dat een kwart van de gemeenten gebruik maakt van algoritmes om bijstandsgerechtigden op fraude te betrappen. Alkmaar niet. Toch voelen mensen zich vaak behandeld als potentiële verdachte van uitkeringsfraude. 'Dat doet wat met je eigenwaarde', zegt een vrouw. 'Alsof je openbaar bezit bent, een nummer, zonder recht op privacy.' Eerder op de avond had de politieke beweging Code Oranje een 'oranjeboek' aangeboden aan Maaïke Zorgman, een zwartboek met klachten over Halte Werk omtrent bejegening van uitkeringsgerechtigden. Bij de wethouder hadden ze eerder nul op het rekest gekregen; de samenstellers waren niet verder gekomen dan de gemeentebalie.

Lokale monitor 2018

Elke twee jaar toetst de FNV het sociaal beleid van gemeenten op het gebied van werk, inkomen en zorg. Enkele opvallende cijfers: een kwart van de gemeenten geeft een vast contract aan mensen die beschut werken. 21 procent van de gemeenten sluit een deel van de mensen met een arbeidsbeperking uit door niet aan loonkosten-subsidies mee te werken. 60 procent van de gemeenten zegt te toetsen of re-integratietrajecten betaald werk verdringen.

Zien hoe jouw gemeente scoort? Kijk op: www.lokalemonitorfnv.nl/resultaten Herkenbaar, of juist niet? Meld jouw bevindingen bij FNV Uitkeringsgerechtigden: UG-Zuid@fnv.nl